

آغاز شانزدهمین جشنواره کتاب رشد

بیش از هزار کتاب زیر ذره‌بین ۹۰ داور

معلمان و دانش‌آموزان، هر ساله در جشنواره‌ای تخصصی با عنوان «کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد»، برترین‌های کتاب‌های کمک‌آموزشی و داستانی حوزه کودک و نوجوانان را می‌شناسند و امسال شانزدهمین دوره این جشنواره است. معرفی آثار برتر منوط به تأیید و رأی نهایی داورانی است که بسیاری از آنان خود، مؤلفان صاحب‌نامی در حوزه تعلیم و تربیت محسوب می‌شوند. امسال نیز، همزمان با اولین نشست داوران، تعداد ۱۱۴۳ عنوان کتاب در تمامی دوره‌های تحصیلی و در همه موضوعات به منظور ارزیابی روی میز آنان قرار گرفت.

دارد یا خیر، آیا اساساً اولیای مدارس به این فهرست واقف هستند و یا این فهرست چقدر در کتابخانه مدارس جای دارد یا اینکه سازمان مسئولی که باید آن‌ها را خریداری کند به این فهرست توجه کافی دارد یا ندارد؛ باید بررسی شود.

ناصری تأکید کرد: کار شما داوران تأثیر زیادی در جامعه نشر و مدارس داشته است کما اینکه به‌عنوان مثال در موضوع ادبیات داستانی طی ۵ - ۴ سال اخیر بیش از ۷۰ درصد کتاب‌هایی که به دست ما می‌رسد، مناسب تشخیص داده می‌شود و این نشان دهنده حرکت آرام و منطقی ارزیابی کتاب‌هاست. از سوی دیگر توجه معلمان و دانش‌آموزان به جریان کتاب‌های مناسب در مدارس بیشتر شده و مدیران مدارس هم مطالبه‌گری بیشتری نسبت به کتاب‌های معرفی شده از سوی دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی دارند.

تأثیرگذاری در جامعه نشر و مدارس

محمد ناصری، مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی در این نشست در سخنانی با تشریح اهمیت کار داوری گفت: جریان بیست ساله‌ای که با هدف معرفی کتاب‌های مناسب در دفتر انتشارات و تکنولوژی

آموزشی شکل گرفت، از جمله مهم‌ترین اقداماتی است که توسط وزارت آموزش و پرورش برنامه‌ریزی شد. امروز بیش از هزار ناشر به محض چاپ اثرشان آن را به دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی ارسال می‌کنند تا مورد ارزیابی شما داوران براساس ضوابط و معیارهای داوری قرار گیرد. وی افزود: بالغ بر ۴۰۰ کارشناس در دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی کتاب‌ها را ارزیابی می‌کنند، اما اینکه این کتاب‌ها به اندازه کافی مورد توجه اولیای مدارس قرار

ناصری: ملزم کردن دانش‌آموزان دوره ابتدایی به استفاده از کتاب‌های کمک‌درسی و امتحان گرفتن از آن‌ها به فضای کودکی و لذت بردن از خواندن لطمه می‌زند و خوشبختانه آموزش و پرورش با ممنوعیت استفاده از کتاب‌های کمک‌درسی در مدارس ابتدایی، گام بلندی در حفظ فضای کودکی برداشته است

راه طولانی کتاب‌های کمک‌درسی

ناصری در ادامه با اشاره به راه طولانی کتاب‌های کمک‌درسی در راستای رعایت استانداردها گفت: متأسفانه همچنان در این حوزه کتاب‌های نامناسب زیادی وجود دارد. تنها حدود ۲۷ درصد کتاب‌های کمک‌درسی که به‌دست ما می‌رسد، مناسب تشخیص داده می‌شوند، اما اینکه چرا علی‌رغم حجم انبوه تبلیغات و تهییج برای خرید این کتاب‌ها، همچنان درصد زیادی از آن‌ها نامناسب هستند، باید مورد بررسی قرار گیرد.

مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی با تجلیل از اقدام آموزش و پرورش در ممنوعیت ورود کتاب‌های کمک‌درسی به مدارس ابتدایی گفت: ملزم کردن دانش‌آموزان دوره ابتدایی به استفاده از کتاب‌های کمک‌درسی و امتحان گرفتن از آن‌ها به فضای کودکی و لذت بردن از خواندن لطمه می‌زند و خوشبختانه آموزش و پرورش با ممنوعیت استفاده از کتاب‌های کمک‌درسی در مدارس ابتدایی، گام بلندی در حفظ فضای کودکی برداشته است.

عدالت در داوری

وی خطاب به داوران گفت: وقتی کسانی از بیرون فهرست داوری‌های شما را نگاه می‌کنند باید عدالت را ببینند. در این صورت یعنی جریان ساماندهی منابع آموزشی به آهستگی رسالت خود را انجام می‌دهد. رعایت اصل داوری عادلانه توسط داوران و داوری منصفانه‌ای که شما طی سال‌ها داشته‌اید، یکی از مهم‌ترین موضوعات جشنواره است.

ناصری با اشاره به آمار کتاب‌های رسیده به جشنواره گفت: حدود ۵ هزار کتاب از هزار ناشر به دست ما رسیده که نیمی از این تعداد، که آثار ۴۰۰ ناشر را در بر می‌گیرد، مناسب تشخیص داده شده و به جشنواره راه پیدا کرده و قابلیت داوری یافته‌اند.

وی افزود: از بین کتاب‌های مناسب، کتاب‌هایی که دارای امتیاز بالای ۸۰ درصد باشند و درجه یک محسوب می‌شوند در کنار کتاب‌های درجه دو که امتیاز بین ۷۰ تا ۸۰ درصد را کسب کرده‌اند، توسط داوران مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. کتاب‌های درجه ۳ که بین ۶۰ تا ۷۰ درصد امتیاز را کسب کرده‌اند ریزش کرده و داوری نمی‌شوند.

ناصری تعداد کتاب‌های درجه یک و دو را که روی میز داوران قرار می‌گیرند ۱۱۴۳ عنوان اعلام کرد و گفت: ۹۰

داور در ۳۰ گروه داوری که هر گروه متشکل از ۳ داور است، کتاب‌ها را در یازده حوزه یادگیری، که منطبق با اسناد بالادستی آموزش و پرورش تنظیم شده است، مورد ارزیابی قرار می‌دهند. سپس داوران در یک بیانیه پایانی نقاط قوت و خلأهای گروه‌های مربوط را اعلام می‌کنند.

وی با بیان اینکه در ساختار داوری‌ها حرف اول و آخر را داوران می‌زنند، گفت: کمیته علمی هم در کنار داوران فرایند داوری‌ها را پس از اعلام نتیجه توسط داوران بررسی می‌کنند تا از درستی فرایند طی شده اطمینان حاصل کنند.

دمیدن هوایی تازه

فربیا کیا، معاون دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی و قائم مقام دبیر جشنواره در ادامه با بیان اینکه براساس مصوبه ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش، این جشنواره، فرصت و راه‌کاری برای ساماندهی منابع آموزشی و

حمایت از پدیدآورندگان کتاب‌های مناسب و معرفی الگوهای خوب و متناسب با نیازهای مخاطب است، گفت: ۳۰ گروه داوری در ۳۰ موضوع، داوری آثار جشنواره را به عهده دارند. سیاست ما این است که با استفاده از نگاه متفاوت داوران در شانزدهمین دوره جشنواره کتاب رشد، هوای تازه‌ای به جشنواره دمیده شود. داوری آثار راه یافته به جشنواره کمک می‌کند تا ضمن بازخوانی نیاز مخاطب در صورت وجود خلأ در موضوعات مختلف با ناشران و نویسندگان نشست‌هایی داشته باشیم و این خلأها را اعلام کنیم. انتظار می‌رود کتاب‌های معرفی شده به عنوان یک الگو دارای کمترین نقص باشند.

به گفته وی، حدود ۶ سال است که جشنواره همه موضوعات را در تمامی دوره‌های تحصیلی تحت پوشش قرار می‌دهد و شامل کتاب‌های داستانی، مذهبی، تعدادی کتاب‌های کمک‌آموزشی و شمار بسیار محدودی کتاب کمک‌درسی است.

تشریح فرایند داوری

معاون دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی در توضیح فرایند

کیا: خاستگاه

شاخص‌ها و

معیارهای داوری

کتاب‌ها، مصوبه

۸۲۸ شورای عالی

آموزش و پرورش

است که بر مواردی

مانند انطباق آثار با

ارزش‌های اسلامی،

برخورداوری از اعتبار

علمی و ارتباط با

برنامه درسی و دیگر

موارد تأکید دارد

هر کتاب یکی از آن‌ها را به‌عنوان کتاب برگزیده یا اگر هیچ یک از کتاب‌ها شرایط کتاب برگزیده را نداشت، به‌عنوان کتاب تقدیری معرفی کنند. اگر در گروهی هیچ کتابی برگزیده یا شایسته تقدیر نبود، حتماً در بیانیه به دقت به اینکه چرا چنین تصمیمی گرفته شده، پرداخته شود.

نکات بیانیه‌های داوران

بیانیه داوران، موضوع دیگری بود که کیا با اشاره به آن گفت: در سال‌های قبل متأسفانه در این بخش ضعف‌هایی بود. بیانیه به‌عنوان سند علمی جشنواره دارای اهمیت زیادی است که نقاط ضعف و قوت، کمیت و کیفیت و چگونگی پرداخت موضوعات باید حتماً در آن‌ها آورده شود. ضمن آنکه باید حاوی راهکارها و پیشنهادهای داوران به دبیرخانه جشنواره، ناشران و نویسندگان هم باشد.

معاون دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی ادامه داد: در هر گروهی به ازای هر برگزیده، سه تا چهار کتاب هم به‌عنوان «تامزد» معرفی می‌شود و معرفی نامزدها نشان دهنده کتاب‌هایی است که شانس بیشتری داشته‌اند تا عنوان برگزیده را از آن خود کنند. معرفی نامزدها باعث می‌شود تا مؤلفان این کتاب‌ها تشویق شده و خود را به رتبه‌های برتر نزدیک کنند.

قبل ذکر است که به همه پدیدآورندگان این کتاب‌ها لوح تقدیر داده می‌شود. در کنار معرفی آثار برگزیده و شایسته تقدیر، در حاشیه جشنواره، نمایشگاهی از آثار تمامی پدیدآورندگانی که نامزد معرفی بهترین آثار بودند، برگزار می‌شود تا کتاب‌های شایسته بیش از پیش مورد حمایت قرار گیرند.

وی در پایان تأکید کرد: اگر یکی از داوران خودش کتابی در آن گروه تألیف کرده باشد و بخواهد کتابش داوری‌های جشنواره را طی کند، باید از داوری انصراف دهد. البته ما سعی کردیم در لیست کتاب‌ها، مؤلفان و دایره داوری‌ها را شناسایی کنیم تا این مشکل پیش نیاید، اما اگر داوران با این موضوع مواجه شدند ما را مطلع کنند. ضمن آنکه ممکن است کتابی در جشنواره پیش یا دوره‌های قبلی، رتبه‌ای آورده و امسال با عوض شدن قطع و شکل، دوباره در جشنواره شرکت کند ولی محتوا همان باشد، اگر داوران با چنین کتابی مواجه شدند حتماً کتاب را از داوری خارج کنند و دبیرخانه جشنواره را در جریان قرار دهند.

داوری گفت: با توجه به دستورالعمل موجود، شاخص‌های ارزیابی به نحوی انتخاب شده‌اند که در حداکثر موضوعات کتاب‌های خوب و الگو داشته باشیم و حتی موضوعاتی که اخیراً هم وارد مباحث آموزشی مدارس شده، مد نظر قرار گرفته‌اند. یکی از مهم‌ترین رویکردهای جشنواره، تشویق و ترغیب کتاب‌های تألیفی است. داوران نیز در نظر داشته باشند که تا حد ممکن برگزیدگان از میان مؤلفان انتخاب شوند. به همین منظور، امتیاز ویژه ۱۰، برای کتاب‌های تألیفی در فرم‌ها در نظر گرفته شده است.

کیا، داوران را به رعایت تمامی شاخص‌ها و معیارهای داوری دعوت کرد و گفت: خاستگاه این شاخص‌ها، مصوبه ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش است که بر مواردی مانند انطباق آثار با ارزش‌های اسلامی، برخورداری از اعتبار علمی و ارتباط با برنامه درسی و دیگر موارد تأکید دارد. این شاخص‌ها قابل جرح و تعدیل است. ولی به دلیل دقت در تهیه این دستورالعمل، هرگز این تجربه را نداشته‌ایم که گروه‌های داوری در این شاخص‌ها تصرفی داشته باشند.

کتاب‌های برگزیده و تقدیری

وی با توضیح چگونگی اختصاص رتبه برگزیده و تقدیری به کتاب‌ها افزود: ۲۰۰ امتیاز حداکثر امتیازی است که کتاب‌های برگزیده می‌توانند به دست آورند و کتاب برگزیده باید حداقل ۱۶۰ امتیاز (۸۰ درصد) را کسب کند. این موضوع باید مد نظر باشد، چون اگر کتاب برگزیده‌ای امتیازی کمتر از این کسب کند، کمیت علمی آن را بر می‌گرداند. اگر کتابی حداقل ۱۴۰ امتیاز به دست آورد، نشان درجه ۲ جشنواره و عنوان کتاب تقدیری را از آن خود می‌کند.

کیا، با تأکید بر اینکه اکثر داوران اهل قلم و شاخص هستند، گفت: میانگین امتیازی که توسط سه داور هر گروه داوری داده می‌شود، امتیاز نهایی کتاب را شکل می‌دهد. من توصیه می‌کنم که داوران به شکل انفرادی در طول داوری کتاب‌ها را ارزیابی کنند تا تحت تأثیر نظرات یکدیگر قرار نگیرند و در یک جلسه مشورتی نهایی، بهترین کتاب حوزه خود را معرفی کنند. ضمن آنکه در فرم نهایی حتماً ذکر شود که چرا کتابی به‌عنوان کتاب برگزیده معرفی شده است. داوران در جلسه نهایی باید حداکثر ۱۰ کتاب را انتخاب و نهایی کنند و با برشمردن ویژگی‌ها و شاخص‌های